

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.142>

УДК [343.35:35.08+343.37]:351.863(477)

С. В. Миненко,

доктор філософії з економіки, старший викладач кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-9031>

Д. С. Гриненко,

студент, Сумський державний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7706-3562>

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ ТА ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС

S. Mynenko,

*PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Economic Cybernetics,
Sumy State University*

D. Hrynenko,

Student, Sumy State University

THE IMPACT OF CORRUPTION AND SHADOWIZATION OF THE ECONOMY ON THE ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE IN WARTIME

У статті досліджено вплив корупції та тінізації економіки на економічну безпеку України у воєнний період. Показано, що війна посилює

поширення корупційних практик і збільшує обсяги тіньових операцій, що ускладнює фінансову стабільність держави та знижує її здатність ефективно забезпечувати оборонні потреби. Проаналізовано зміни корупційних схем після 2022 року, їх зростання у сферах оборонних закупівель, гуманітарної допомоги, логістики та відбудови. Визначено, що тіньова економіка, яка за оцінками експертів сягає 25–30% ВВП, формує щорічні бюджетні втрати на рівні 600–800 млрд грн, що суттєво обмежує ресурси держави під час війни. Розглянуто міжнародні індикатори, зокрема CPI та показники ведення бізнесу, які відображають рівень прозорості економічного середовища та довіру партнерів до державних інституцій. Зазначено, що воєнні умови ускладнюють контроль за фінансовими потоками через спрощення процедур, переміщення бізнесу та зростання частки готівкових операцій, що сприяє поширенню мінізації та корупції.

Оцінено ефективність антикорупційної інфраструктури, зокрема роботу НАБУ, САП, НАЗК, відновлення електронного декларування, цифрові інструменти фінансового моніторингу, систему Prozorro та спеціалізовані сервіси у сфері оборонних закупівель. Наголошено, що попри активізацію реформ їх результативність обмежується умовами воєнного стану та інституційною слабкістю окремих органів. Визначено роль міжнародної співпраці, зокрема взаємодії з AMLA та впровадження стандартів FATF, які є важливими для блокування тіньових та транскордонних корупційних схем. Сформульовано напрями посилення економічної безпеки: цифровізація контролю, обмеження готівкових розрахунків, прозорість оборонних видатків, податкова реформа та незалежний аудит. Доведено, що подолання корупції та мінізації є ключовою умовою стійкості держави, її обороноздатності та результативного післявоєнного відновлення.

The article examines how corruption and the shadow economy affect Ukraine's economic security during wartime. It demonstrates that the war intensifies corruption risks and expands shadow economic activity, undermining

the stability of public finances and the state's ability to support defense needs. The study outlines how corruption schemes have transformed since 2022, with significant growth in defense procurement, humanitarian aid distribution, logistics and reconstruction projects. Estimates show that the shadow economy constitutes 25–30% of GDP, causing annual budget losses of 600–800 billion UAH, which critically weakens the state's financial capacity. International indicators, including the Corruption Perceptions Index and business environment metrics, highlight persistent challenges in transparency and institutional reliability. Wartime conditions complicate financial oversight due to accelerated administrative procedures, business relocation and increased cash transactions, which foster the expansion of shadow operations.

The article evaluates the effectiveness of Ukraine's anti-corruption infrastructure – NABU, SAPO, NACP, the restored e-declaration system, digital monitoring tools and the Prozorro platform. Although these mechanisms enhance transparency, their impact is limited by institutional constraints and the practical difficulties of governance under martial law. The role of international cooperation is emphasized, particularly collaboration with AMLA and adherence to FATF standards, which strengthen resistance to illicit financial flows. Key recommendations include improving tax policy, limiting cash turnover, increasing transparency in defense procurement, expanding digital control tools and strengthening independent audits. The study concludes that reducing corruption and the shadow economy is essential for strengthening Ukraine's economic security, sustaining defense capabilities and ensuring effective post-war recovery.

Ключові слова: *корупція, тіньова економіка, економічна безпека, воєнний стан, оборонні закупівлі, бюджетні втрати, антикорупційна політика, цифровізація, детінізація, фінансова стійкість, Україна.*

Keywords: *corruption, shadow economy, economic security, martial law, defense procurement, budget losses, anti-corruption policy, digitalization, de-shadowing, financial stability, Ukraine.*

Постановка завдання. Корупція та тінізація економіки у воєнний період є ключовими чинниками, що впливають на стан економічної безпеки України. Коли частина грошей іде в тінь, а державні ресурси використовують нечесно або неефективно, країна втрачає можливості швидко забезпечувати армію, підтримувати економіку та вирішувати нагальні проблеми. У воєнний час такі явища стають ще небезпечнішими, адже від стабільності економіки залежить здатність держави захищатися, допомагати людям і вистояти в довготривалій боротьбі. Економічна безпека стає стратегічним активом під час повномасштабної російської агресії, оскільки фінансування військових потреб значною мірою залежить від здатності економіки функціонувати. Йде війна, і необхідність у ресурсах на оборону зростає експоненціально. Якщо економіка функціонує прозоро та забезпечує достатній рівень економічної безпеки, то будуть і відповідні фінансові ресурси для покриття військових витрат, соціальної підтримки та відновлення. Тінізація економіки безпосередньо призводить до того, що держава недоотримує податків і зборів, які є головним джерелом внутрішнього фінансування оборонного бюджету. За даними, які наводить компанія Ernst&Young у своєму дослідженні, на березень 2023 середня частка тіньової економіки у світі становить 19,3% від ВВП [1]. Оскільки Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України припинило публікацію офіційних результатів з 2022 року через воєнний стан, приблизний показник за даними які надають ЗМІ та експерти становить 25 – 30% ВВП. На відміну від 2022 року, коли тіньова економіка зросла через шок від повномасштабного вторгнення, у 2023 році аналітики спостерігали ознаки поступового зниження або стабілізації рівня тінізації. За оцінкою Поплюйко Я.В. та Мельник М.О. у 2022 році рівень тіньової економіки був 30,08% від ВВП, у 2023-24,92% від ВВП, а у 2024 – 20,86% від ВВП [2]. Навіть часткове збереження цих обсягів у військовий час означає втрату сотень мільярдів гривень щороку, що еквівалентно фінансуванню значної частини військових закупівель. Окрім прямих бюджетних втрат, це знижує інвестиційну

привабливість держави. Значна частка тіньового сектору створює умови недобросовісної конкуренції, де легальні підприємства змушені нести повні податкові зобов'язання, тоді як тіньові демпінгують ціни за рахунок ухилення від сплати податків. В умовах війни, коли безпекові ризики для капіталу є відчутнішими, саме прозорість правил гри стає вирішальним фактором для інвесторів. Високий рівень тінізації сигналізує міжнародним партнерам про слабкість державних інституцій, що фактично блокує залучення приватного капіталу, необхідного для економічного виживання та майбутньої відбудови.

Корупція в Україні глибоко вкоренилася та переплелася з тіньовою економікою, оскільки корупційні кошти або легалізуються або стають частиною тіньового обороту. За даними ДБР, тільки за перший рік великої війни втрати від корупційних схем склали понад 20 мільярдів гривень [3]. Нові викриття антикорупційних органів свідчать про значно більші обсяги корупції в Україні. Усе це підриває довіру до влади й гальмує розвиток держави, а в період воєнного стану напряму підриває обороноздатність країни.

Таким чином, боротьба з корупцією та тінізацією з метою зміцнення економічної безпеки є не просто актуальною, а життєво необхідною вимогою часу. Ефективне протидіяння цим негативним явищам безпосередньо впливає на фінансові, матеріальні та соціальні ресурси, необхідні Україні для перемоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна українська наукова спільнота активно вивчає проблеми корупції та тіньової економіки, адже ці явища становлять критичну небезпеку для національної та економічної безпеки держави.

Чимало науковців зосереджуються на основних теоретичних і правових питаннях. Так, Панасюк О. П.[4] досліджує корупцію, аналізуючи її соціально-правовий феномен у контексті України та міжнародного права. Матвійчук А. В.[5] заглиблюється у практичні проблеми доказування

корупційних злочинів. Окремі дослідження висвітлюють корупцію у специфічних сферах: Чехунов М. В.[6] аналізує її стан та методики дослідження у приватному секторі України, а також є роботи, присвячені корупційним ризикам у сфері оборонних закупівель, що стало особливо актуальним в умовах воєнного стану.

Значна увага приділяється економічному виміру та безпековим наслідкам. Пьохов В. М.[7] навіть називає хабарництво, корупцію і тіньову економіку "триединою загрозою" національній безпеці. Пігуль Н. та Пігуль Є. [8] прямо стверджують, що корупція загрожує економічній безпеці України. Цей зв'язок між корупцією та тіньовим бізнесом є центральною темою: Хаванов А. [9] аналізує, як саме корупція впливає на економічну безпеку, підкреслюючи її тісний зв'язок із тіньовою економікою. Мельник С. І., Яворська Т. В. та Яремчук Р. Є. [10] досліджують корупцію як суспільно-економічне явище, відстежуючи її історичний розвиток та сучасні риси. Зі свого боку, тіньова економіка розглядається Біляком Ю. [11] як фактор, що загрожує фінансовій безпеці держави, а Зимовець В. В. [12] досліджує, як бізнес формує та використовує тіньові ліквідні капітали.

Нарешті, дослідники пропонують стратегії протидії та вдосконалення політики. Хомів О. В. [13] узагальнює шляхи подолання корупції в Україні. Сидорчук О. [14] наголошує на антикорупційному аспекті як ключовому для забезпечення економічної безпеки. Водночас, Калугіна І. О. [15] вказує на нагальну необхідність вирішення проблем у сфері вдосконалення антикорупційної правової політики відповідно до викликів сучасності. Вагомий внесок у розуміння глобальних корупційних викликів роблять й іноземні фахівці. Взаємозв'язок між антикорупційними заходами та економічним розвитком детально досліджують Жанг М., Жанг Г., Жанг Л., Пенг К., Жу Й., Лю Д. та Ю С. [16], доводячи, що без ефективного подолання корупції стале відновлення економіки неможливе. Науковці Пожгай-Альварез Й. та Гусс О. Розглядали питання стратегічної корупції та її вплив на міжнародні зв'язки країни [17]. Окремий інтерес для України становить

використання новітніх технологій, Козарівська А., Лефімова Г. та Праневічєне Б. аналізують можливості цифровізації для боротьби з корупцією та підвищення економічної безпеки держави [18].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Проблема корупції та тіньової економіки вже давно визнана однією з ключових загроз економічній безпеці. Вона комплексно досліджувалася з погляду фінансів, законодавства та причин її виникнення. Однак досі недостатньо вивчено, як саме ці явища видозмінюються і впливають на економічну безпеку в умовах війни та мобілізації фінансових ресурсів держави. Зокрема, бракує ґрунтовних досліджень кількісних змін у структурі тіньової економіки, спричинених воєнними діями, і того, як ці процеси накопичувально впливають на фінансову стійкість країни та її потенціал для післявоєнного відновлення. Також залишається відкритим питання, наскільки антикорупційна та детінізаційна політика адаптована до умов воєнного часу і чи ефективно вона протидіє легалізації тіньових фінансових потоків.

Отже, у центрі уваги дослідження має бути динаміка змін, нові корупційні та тіньові схеми, що виникли під час війни, а також адекватність і результативність реакції держави на ці виклики.

Формулювання цілей статті. Метою статті є зрозуміти, які нові або посилені механізми корупції та тіньової економіки з'явилися під час війни, систематизувати їх і оцінити їхній вплив. Також важливо проаналізувати поточну ситуацію: позиції України в міжнародних рейтингах, масштаби втрат від тінізації та те, які заходи держава вже впроваджує для протидії цим явищам. На основі цього планується сформулювати практичні рекомендації, що допоможуть зміцнити економічну безпеку України під час війни та у процесі післявоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція та тіньова економіка у воєнний час стали для України подвійним викликом. З одного боку, країна бореться за своє існування, а з іншого – намагається зберегти

стабільність фінансової системи. Якщо у мирний час ці проблеми вже гальмували розвиток, то під час війни вони набули ще більш небезпечних масштабів. Кожна гривня, яка через корупцію чи ухилення від податків не потрапляє до бюджету – це менше ресурсів на оборону, допомогу військовим і відновлення зруйнованого. Тому сьогодні боротьба з цими явищами це не просто економічне питання, а питання національної безпеки.

Корупція та тіньова економіка в Україні мають глибокі історичні корені. Їхнє існування зумовлене слабкістю державних інституцій, низькою довірою громадян до влади, неефективним судовим захистом і складною податковою системою. Війна не усунула ці проблеми, а навпаки, у деяких випадках навіть посилила їх. Спрощення державних процедур, релокація бізнесу, втрата контролю над частиною територій і руйнування економічних зв'язків створили сприятливі умови для зловживань. Частина економічної активності перейшла в «тінь», а нові схеми ухилення від оподаткування швидко пристосувалися до реалій воєнного часу.

Варто розуміти, що тіньова економіка – це не лише приховані доходи чи нелегальні заробітки. Це ціла система неформальних відносин між владою, бізнесом і населенням, яка виростає з недовіри до держави. Під час війни така система іноді здається вимушеним способом виживання, а особливо для малого бізнесу чи людей, які залишилися без підтримки. Але в довгостроковій перспективі тінізація підриває фінансові можливості держави: зменшує надходження до бюджету, обмежує фінансування армії, соціальної сфери й відбудови, а також створює нові ризики для поширення корупції.

На сьогодні, рівень тіньової економіки України становить приблизно 25 – 30 % від офіційного ВВП. Це трохи краще, ніж у 2021 – 2022 роках, але все ж майже вдвічі перевищує середній показник країн ЄС. Ці дані корелюють з оцінками експертів, і рівень тіньової економіки залишається значним викликом. Найбільше тіньових схем спостерігається у сферах торгівлі, транспорту, будівництва та готівкових операцій. Під час війни до цього

списку додалися військові закупівлі, гуманітарна допомога та логістика, де з'явилося чимало можливостей для зловживань і нецільового використання коштів. Саме тут корупція тісно переплітається з тіньовими фінансовими потоками, утворюючи небезпечну систему, у якій нелегальні доходи живлять політичні та економічні інтереси.

Міжнародні дані також свідчать, що, попри певні реформи, корупція залишається серйозною проблемою. Так, згідно з Індексом сприйняття корупції Transparency International за 2024 рік (рис. 1) [19], Україна посіла 105-те місце зі 180 країн, набравши 35 балів зі 100. Це найвищий результат за всі роки незалежності, але він усе ще свідчить про високі ризики у сфері державного управління. Для порівняння, середній бал по ЄС – близько 64, а Польща має 54. Така різниця показує, що Україні потрібно не просто карати за корупцію, а й створювати цілісну систему протидії – зміцнювати інституції, підвищувати прозорість фінансових потоків і формувати реальну відповідальність на всіх рівнях влади.

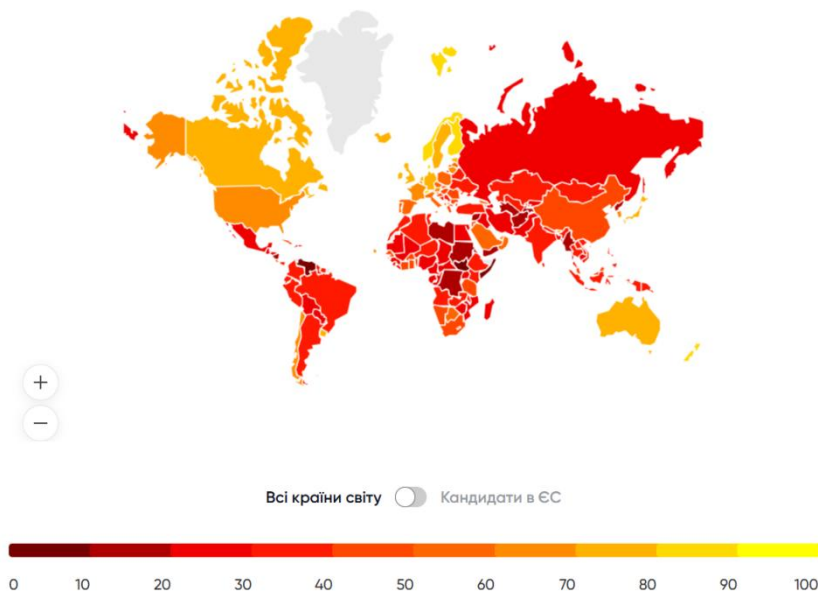

Рис. 1. Місце України в Індексі сприйняття корупції (CPI) у порівнянні з іншими країнами

Джерело: Transparency International [19]

Важливим показником, що впливає на міжнародну репутацію України, є рейтинг Doing Business [20], який оцінює, наскільки зручно і безпечно вести бізнес у тій чи іншій країні. За даними Світового банку, до 2021 року Україна поступово покращувала свої позиції, піднявшись до 64-го місця. Це свідчило про певні успіхи у дерегуляції, спрощенні процедур відкриття бізнесу та зменшенні адміністративного тиску.

Однак війна перекреслила частину досягнень. Через порушену логістику, нестачу робочої сили, дефіцит інвестицій і втрату або часткову деокупацію територій підприємницька діяльність у багатьох регіонах стала надзвичайно складною. Водночас саме прозорість економічних процесів і зменшення корупційного впливу на бізнес нині можуть стати головними чинниками відновлення інвестиційної довіри після війни. Якщо держава зможе гарантувати чесні правила гри, це не лише поверне інвесторів, а й стане фундаментом для швидкого економічного відновлення. Втрати від тінізації економіки для України – це не лише питання грошей, а й глибока структурна проблема. За попередніми оцінками, щороку бюджет недоотримує близько 600–800 млрд грн через неофіційні операції та ухилення від податків. Тут постає складна проблема пошуку балансу між фіскальним навантаженням та рівнем тінізації. Механічне підвищення податків задля наповнення бюджету на практиці часто дає зворотний ефект: платники адаптуються, йдуть у тінь або зовсім припиняють діяльність, через що реальні надходження лише скорочуються. Стратегічно правильним є шлях, коли податкові збори зростають природним чином за рахунок розвитку бізнесу. Проте війна створює дилему: стимулюючі моделі дають ефект у довгостроковій перспективі, тоді як кошти на фінансування армії та соціальну підтримку критично необхідні державі зараз. Це колосальні суми, які могли б піти на підтримку армії, допомогу переселенцям, соціальні програми, розвиток енергетики чи відновлення інфраструктури. Але замість цього значна частина коштів залишається в тіні, послаблюючи фінансову дисципліну та спотворюючи структуру державних доходів. Ще один

негативний наслідок – несправедлива конкуренція: чесні підприємства, які працюють легально, програють тим, хто використовує «сірі» схеми, щоб зменшити витрати. У період війни корупційні ризики набули нових форм. Якщо до 2022 року найбільш проблемними сферами залишалися державні закупівлі, митниця, податкова та судова система, то з початком повномасштабного вторгнення з'явилися нові напрямки ризику – оборонні контракти, гуманітарна допомога, волонтерські поставки, логістика пального та проекти з відбудови інфраструктури. Саме в цих сферах сьогодні обертаються величезні фінансові потоки, що створює підґрунтя для можливих зловживань. При цьому контроль за використанням коштів у воєнний час значно ускладнений. Багато державних установ працюють у скороченому режимі, суди перевантажені, частину перевірок відклали, а закупівлі часто проводяться без повної відкритості – через необхідність діяти швидко. У результаті створюється середовище, де корупція може проявлятися навіть там, де йдеться про оборону чи гуманітарні потреби, що робить боротьбу з нею особливо важливою для стійкості держави.

Україна вже впроваджує низку заходів для протидії корупції та тіньовим схемам. Серед ключових напрямів – реформування антикорупційної інфраструктури, зокрема посилення ролі НАБУ, САП і НАЗК, створення відкритих реєстрів декларацій, розвиток Prozorro та електронних сервісів для контролю за бюджетними коштами. Яскравим прикладом активізації цієї роботи стало нещодавнє викриття детективами НАБУ корупційної схеми в стратегічному державному підприємстві «Енергоатом». Наразі Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює процесуальне керівництво та працює над доведенням вини фігурантів справи у судовому порядку. Такі кейси демонструють, що контроль посилюється навіть у найбільш закритих сферах. Відновлення подачі декларацій у 2023 році стало важливим сигналом для суспільства та міжнародних партнерів, що Україна продовжує дотримуватися принципів прозорості навіть під час війни. Проте ефективність цих заходів багато в чому залежить від політичної

волі та незалежності правоохоронних органів. Особливу увагу приділяють боротьбі з тіньовими фінансовими потоками. Війна створила умови, коли значні обсяги готівкових розрахунків здійснюються поза банківською системою, що ускладнює контроль і відкриває можливості для відмивання коштів. Держава реагує на це через розвиток безготівкових платежів, цифровізацію податкових процесів, впровадження електронного аудиту та ризикоорієнтованого моніторингу. Прикладом успішної ініціативи є «єВідновлення», яка дозволяє спрямовувати допомогу громадянам у цифровій формі, мінімізуючи ризики зловживань.

Водночас навіть ці кроки потребують постійного вдосконалення. Експерти підкреслюють, що боротьба з тінізацією неможлива без реформи податкової політики: потрібно забезпечити справедливий розподіл податкового навантаження, знизити стимули до ухилення, спростити адміністрування, скоротити обсяги готівкових розрахунків і підвищити довіру до фіскальних органів. Досвід країн Центральної Європи показує: детінізація економіки неможлива без зміни економічної культури, коли сплата податків сприймається не як тягар, а як внесок у спільну безпеку.

У воєнний час особливо важливо координувати антикорупційну політику з оборонною сферою. Кожен випадок зловживання у військовій сфері – це не лише економічна втрата, а й потенційна загроза життю військових та довірі суспільства до держави. Тому впровадження антикорупційних стандартів у Міністерстві оборони, прозорість оборонних закупівель (з урахуванням безпеки), створення незалежних аудиторських комісій і залучення громадських організацій до моніторингу мають стати обов'язковими складовими стратегії воєнного управління.

Також важливо розвивати міжнародну співпрацю у сфері протидії фінансовим злочинам. Україна активно взаємодіє з ЄС та МВФ щодо гармонізації фінансового законодавства, підвищення прозорості державних фінансів та впровадження стандартів FATF. Отримання статусу кандидата в ЄС стало додатковим стимулом для очищення фінансової системи. У цьому

контексті стратегічного значення набуває співпраця з новоствореним органом ЄС – Управлінням з питань протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму [21]. Заснування цієї спеціалізованої агенції є чітким сигналом: Європа посилює боротьбу з тіньовими капіталами. Для України взаємодія з AMLA відкриває нові можливості для виявлення транскордонних корупційних схем та протидії легалізації незаконних доходів, що є критично важливим для інтеграції в єдиний європейський фінансовий простір. Попри досягнутий прогрес, антикорупційна політика потребує глибшої інтеграції з економічною безпекою. Протидія корупції повинна розглядатися не як окремий напрям, а як системна умова для стійкого розвитку держави. У воєнний час це особливо важливо, адже економічна безпека визначає здатність України утримувати фронт, підтримувати соціальну стабільність і забезпечувати функціонування критичної інфраструктури.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження доводить, що корупція та тіньова економіка під час війни – це не лише економічні труднощі, а пряма загроза національній безпеці України. Через них держава втрачає значні фінансові ресурси, які мають іти на оборону, соціальний захист населення та післявоєнну відбудову.

У 2023 році частка тіньової економіки становила близько 25 – 30% ВВП[11], а це означає, що бюджет щороку недоотримує приблизно 600 – 800 млрд грн. Такі втрати співмірні з великою часткою військових і соціальних видатків, які для країни у стані війни є критично важливими.

Воєнні умови змінили і сам характер корупційних ризиків – найбільше вони зросли в оборонних закупівлях, гуманітарній допомозі, логістичних процесах, постачанні пального та у сфері відбудови пошкодженої інфраструктури. Попри покращення позицій України в Індексі сприйняття корупції (35 балів у 2024 році), проблема системної корупції залишається, а державні інституції не завжди мають достатню стійкість і інструменти, щоб ефективно протидіяти їй в умовах війни.

Антикорупційні зміни тривають: посилюються НАБУ, НАЗК і САП, держава активно впроваджує цифрові рішення, розвиває систему Prozorro, електронний фінансовий моніторинг та платформи на зразок «єВідновлення». Однак ці кроки поки що не дають максимального результату через широке використання тіньових фінансових схем, перевантаженість судової системи, складність контролю під час воєнного стану та недостатню взаємодію між інституціями.

Для посилення економічної безпеки необхідні системні зміни – зменшення тіньових процесів в економіці, створення умов, за яких бізнесу вигідніше працювати прозоро, скорочення частки готівкових розрахунків, посилення незалежного контролю за оборонними видатками, глибша інтеграція антикорупційних механізмів у воєнне управління та активніша співпраця з міжнародними партнерами у сфері фінансового моніторингу.

Таким чином, подолання корупції та тіньової економіки сьогодні – це не просто шлях до справедливості, а ключова умова стійкості держави. Прозора та ефективна фінансова система у воєнний час є таким самим стратегічним ресурсом, як армія чи міжнародна допомога.

Фінансування. Дослідження виконано в рамках реалізації науково-дослідної роботи № 0124U000544 «Кібербезпекові та цифрові трансформації економіки країни воєнного часу: боротьба із кіберзлочинами, корупцією та тіньовим сектором»

Література

1. EYGM Limited. The Shadow Economy Report March 2025. URL: <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-gl/insights/tax/documents/ey-gl-shadow-economy-report-02-2025.pdf> (дата звернення: 08.11.2025).
2. Поплюйко Я. В., Мельник М. О. Оцінка рівня тіньової економіки України в період воєнного стану та визначення ключових факторів впливу. Статистика України, 2025. № 2. С. 17-29. DOI: 10.31767/su.2(109)2025.02.02

3. Державне бюро розслідувань. (2023). *Звіт про діяльність за 2022-2023 роки*. URL: <https://dbr.gov.ua/reports/kopiya-zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2023-rik> (дата звернення: 08.11.2025).

4. Панасюк О. Корупція та її соціально-правовий вимір у національному та міжнародному контексті. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2025. № 90(1). С. 117-123. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.16>

5. Матвійчук А. Доказування корупційних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2024. № 85 Ч 4. С. 135-139. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.4.19>

6. Чехунов М. Корупція в приватній сфері України: стан та методика дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2024. № 86(4). С. 381-385. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4.57>.

7. Пьохов В. М. Хабарництво, корупція та тіньова економіка – триєдина загроза національної безпеки України. *Наукові праці МАУП. Економічні науки*, 2018. № 55(1). С. 39-49. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/48>

8. Пігуль Н., Пігуль Є. Корупція як загроза економічній безпеці України. *Mechanism of an economic regulation*, 2022. № 3-4(97-98). С. 98-104. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.17>

9. Хаванов А. Вплив корупції на економічну безпеку держави: аналіз механізмів та наслідків. *Економіка та суспільство*, 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-114>

10. Мельник С. І., Яворська Т. В., Яремчук Р. Є. Корупція як суспільно- економічний феномен: генезис та сучасні особливості. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія*

економічна), 2023. № 1. С. 39-47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-1-6>

11. Біляк Ю. Тіньова економіка як фактор загрози фінансовій безпеці держави. *Економіка та суспільство*, 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-25>.

12. Зимовець В. В. Тіньові ліквідні капітали бізнесу: формування і використання. *Економіка України*, 2024. № 8 (753). С. 3-28. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.08.003>

13. Хомів О. В. Корупція в Україні та шляхи її подолання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія економічна)*, 2023. № 1. С. 123-130. URL: <https://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/economy/article/view/703>

14. Сидорчук О. Проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні: антикорупційний аспект. *Публічне урядування*, 2023. № 1(34). С. 49-57. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-6](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-6)

15. Калугіна І. О Проблеми вдосконалення антикорупційної правової політики в Україні у контексті сучасних викликів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2024. № 85(1). С. 71-77. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.9>

16. Zhang M., Zhang H., Zhang L., Peng X., Zhu J., Liu D., You S. Corruption, Anti-corruption, and economic Development. *Humanities and Social Sciences Communications*, 2023. № 10(434). DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01930-5>

17. Pozsgai-Alvarez J., Huss O. The meeting of two worlds: strategic corruption as an emerging concept in (anti-)corruption studies and international relations. *Contemporary Politics*, 2025. № 31(2). P. 306-327. <https://doi.org/10.1080/13569775.2024.2370695>

18. Kozarivska A., Lefimova G., Praneviciene B. Digitalisation as a factor against corruption and ensuring the economic security of the state. *Public Security and Public Order*, 2022. № 36. DOI: <https://doi.org/10.13165/pspo-24-36-07>

19. Transparency International Ukraine. *Індекс сприйняття корупції (CPI) 2023*. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 15.11.2025).
20. Світовий банк. *Doing Business*. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness> (дата звернення: 11.11.2025).
21. Anti-Money Laundering Authority (AMLA). URL: https://www.aml.europa.eu/index_en (дата звернення: 15.11.2025).

References

1. EYGM Limited, (2025), “The Shadow Economy Report March 2025”, available at: <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-gl/insights/tax/documents/ey-gl-shadow-economy-report-02-2025.pdf> (Accessed 12.12.2025).
2. Poplyuyko, Y.V. and Melnyk, M.O. (2025), “Assessing the Level of Ukraine’s Shadow Economy Under Martial Law and Identifying Key Influencing Factors”, *Statystyka Ukrainy*, [Online], vol. 109(2), pp. 17-29. [https://doi.org/10.31767/su.2\(109\)2025.02.02](https://doi.org/10.31767/su.2(109)2025.02.02).
3. State Bureau of Investigation, (2023), “Report on activities during 2022-2023”, available at: <https://dbr.gov.ua/reports/kopiya-zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2023-rik> (Accessed: 12.12.2025).
4. Panasiuk, O. (2025) “Corruption and its socio-legal dimension in the national and international context”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, [Online], vol. 90(1), pp. 117-123. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.16>.
5. Matviichuk, A. (2024), “Proving corruption offences”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, [Online], vol. 85, no. 4, pp. 135-139. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.4.19>.
6. Chehunov, M. (2024), “Corruption in the private sector of Ukraine: state and research methodology”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho*

universytetu. Serii: Pravo, [Online], vol. 86(4), pp. 381-385.
<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4.57> .

7. Piohov, V. (2018), “Bribery, corruption and the shadow economy are a three-fold threat to Ukraine’s national security”, *Naukovi pratsi MAUP. Ekonomichni nauky*, [Online], vol. 55(1), pp. 39-49, available at: <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/48> (Accessed 12.12.2025).

8. Pihul, N. and Pihul, Ye. (2022), Corruption as a threat to economic security of Ukraine. *Mechanism of an economic regulation*, [Online], vol. 3-4(97-98), pp. 98-104. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.17>.

9. Khavanov, A. (2024), “The impact of corruption on the economic security of the state: analysis of mechanisms and consequences”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-114>.

10. Melnyk, S.I. Yavorska, T.V. and Yaremchuk, R.Ye. (2023), “Corruption as a socio-economic phenomenon: genesis and modern features”, *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, [Online], vol. 1, pp. 39-47. <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-1-6>.

11. Biliak, Yu. (2024), “The shadow economy as a threat factor to the financial security of the state”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-25> .

12. Zymovets, V.V. (2024), “Shadow liquid capital of business: formation and use”, *Ekonomika Ukrainy*, [Online], vol. 8 (753), pp. 3-28. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.08.003>.

13. Khomiv, O.V. (2023), “Corruption in Ukraine and ways to overcome it”, *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, [Online], vol. 1, pp. 123-130, available at: <https://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/economy/article/view/703> (Accessed 12.12.2025).

14. Sydorchuk, O. (2023), "Problems of ensuring economic security in Ukraine: the anti-corruption aspect", *Publichne uriaduvannia*, [Online], vol. 1(34), pp. 49-57. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-6](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-6).
15. Kaluhina, I.O. (2024), "Problems of improving anti-corruption legal policy in Ukraine in the context of modern challenges", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo*, [Online], vol. 85(1), pp. 71-77. available at: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.9>.
16. Zhang, M. Zhang, H. Zhang, L. Peng, X. Zhu, J. Liu, D. and You, S. (2023), "Corruption, Anti-corruption, and economic Development", *Humanities and Social Sciences Communications*, [Online], vol. 10(434), <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01930-5>.
17. Pozsgai-Alvarez, J. and Huss, O. (2025), "The meeting of two worlds: strategic corruption as an emerging concept in (anti-)corruption studies and international relations", *Contemporary Politics*, [Online], vol 31(2), pp. 306-327. <https://doi.org/10.1080/13569775.2024.2370695>.
18. Kozarivska, A. Lefimova, G. and Praneviciene, B. (2022), "Digitalisation as a factor against corruption and ensuring the economic security of the state", *Public Security and Public Order*, [Online], vol. 36. <https://doi.org/10.13165/pspo-24-36-07>.
19. Transparency International Ukraine (2023), "Corruption Perceptions Index (CPI) 2023", available at: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (Accessed 12.12.2025).
20. World Bank. (2025), "Doing Business", Available at: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness> (Accessed 12.12.2025).
21. Anti-Money Laundering Authority (AMLA) (2025), available at: https://www.amla.europa.eu/index_en (Accessed 12.12.2025).

Стаття надійшла до редакції 12.12.2025 р.